

Škola za druhé světové války

Co se děti učily v době protektorátu Čechy a Morava?

Co budeme sledovat

V této lekci se zaměříme na proměnu školního vyučování v době protektorátu Čechy a Morava.

Co je naším cílem

Prozkoumáme změny ve školním vyučování v době protektorátu Čechy a Morava.

- Zamyslíme se nad tím, jak politické poměry ovlivňují obsah vyučování.

Jméno a příjmení: .....

Co se může hodit 1

Co je protektorát Čechy a Morava

V březnu roku 1939 území druhé republiky obsadila německá armáda a byl zřízen tzv. protektorát Čechy a Morava (Protektorat Böhmen und Mähren). Nejvyšším představitelem tohoto útvaru se stal státní prezident Dr. Emil Hácha, ve skutečnosti jej ovládal zástupce Vůdce – říšský protektor v Čechách a na Moravě. Toto období trvalo do května 1945. Parlament se nescházel a nové zákony se neschvalovaly. Útvar byl řízen za pomoci

vládních nařízení. Postupně docházelo k omezování svobody obyvatel, některé skupiny byly pronásledovány. Brzy zemi sužoval nedostatek potravin a byl zaveden přidělový systém nejen na ně, ale i na mnoho dalších, dříve běžných věcí (paliva, oblečení). Odpůrci tohoto systému byli zatýkáni a popravováni. Život obyvatel omezovalo mnoho zákazů. Mnozí také museli odejít nuceně pracovat do německých průmyslových a dalších podniků.

Co se děti učily?

Zdroj

1

Slovní úloha

Dobře si přečtěte slovní úlohu, kterou počítali žáci (ve věku odpovídajícím dnešní 5. třídě) v době protektorátu.

V textu barevně označte pasáže, které nejsou potřeba pro vypočítání úlohy. Co se snaží autor textu žákům sdělit?

Myslím si, že autor této početní úlohy...

---

375. Zvláště krutý požadavek

Versailleského diktátu. Německé děti trpěly následky podvýživy, 800 000 civilních osob zemřelo následkem blokády. Přesto musila německá vláda odevzdati Belgii a Francii 140 000 dojníc. Roku 1931 poskytla jedna kontrolovaná dojnice 3 678 l mléka.

- Kolik l mléka by bylo poskytl 140 000 krav za jeden rok?
- Kolik l mléka by bylo mohlo každé německé školní dítě dostat denně k snídani? (8 milionů školních dětí, 240 dní školy.)
- 1932 se dovezlo do Německa 69 000 t másla. Kolik setin tohoto množství by se bylo mohlo vyrobiti z mléka oněch krav? (28 l mléka dá 1 kg másla.)

Ze sedmi nabízených tvrzení vyber dvě, která podle tebe odpovídají záměrům autora a jsou nejdůležitější. **Podtrhni je.**

- Ospravedlnit jednání nacistického Německa během druhé světové války.
- Obvinít vítězné mocnosti první světové války z uzavření nespravedlivé mírové smlouvy s Německem.
- Zdůraznit prohloubení problémů se zásobováním během hospodářské krize.
- Procvičit s žáky násobení a dělení velkých čísel a počítání procent.
- Ukázat aroganci vítězných mocností první světové války, které si na Německu vynutily podepsání mírové smlouvy za pomoci námořní blokády.
- Sdělit, že německé děti mohly mít více mléka k snídani.
- Vzbudit soucit českých dětí s německými dětmi.

Zdroj

2

Protektorátní učebnice dějepisu

Přečtěte si úryvek z protektorátní učebnice dějepisu – shrnutí učiva o revoluci ve Francii.

Ze sedmi nabízených tvrzení vyberte pět, která lze přiřadit k jednotlivým bodům zápisu. Za vybraná tvrzení запиšte bod zápisu, kterému odpovídá (1 a, 1 b, 1 c, 2 či 3).

- Lidé si nejsou rovni. Existují různé lidské rasy, z nichž některé jsou méněcenné. _____
- Francouzská revoluce naplnila zcela myšlenku svobody, rovnosti všech lidí a bratrství. _____
- O osudech národa má rozhodovat nejlepší muž. _____
- Každý svobodný člověk se rozhoduje vždy podle toho, co je ku prospěchu celku. _____
- Od doby Francouzské revoluce se Židé snaží dobýt vládu nad světem. _____
- O osudech lidu má rozhodovat vždy parlament. _____
- Všichni si porozumí jedině tehdy, když pochopí osudově podmíněné zvláštnosti jednotlivých národů. _____

1. Francouzská revoluce přinesla sny o špatně pochopené svobodě, rovnosti a bratrství.

- a) Svoboda není sobectvím a nevázaností. Svoboda jest ochota podřídit se mravním a národním požadavkům říše ve službě pospolitosti. „Prospěch celku jde před prospěchem jednotlivce.“
- b) Příroda nezná rovnosti. Lidé jsou rasově rozdílní, a proto nejsou ve svých silách, schopnostech a výkonech stejně cenní. „Každému, což jeho jest.“
- c) Bratrství není světovým sbratřením. Pochopením národních zvláštností, které jsou osudově podmíněny, roste však pravé světové dorozumění.

2. Francouzská revoluce přinesla parlamentarismus. Avšak masa nesmí rozhodovat o osudech svého lidu. Nejlepší muž svého národa vede.

3. Francouzská revoluce prolila proudy cenné krve. Židovstvo začalo jako mezinárodní moc bojovat rozkladně proti národům, aby dobylo světovlády.

Co se může hodit 2 Protektorátní škola v datech

1939

mnoho školních budov zabrala německá armáda, řada učitelů musela odejít (komunisté, Židé, neloajální), ze tříd zmizel československý státní znak, škrtnání v učebnicích;

1940

učitelé museli skládat slib věrnosti Říši, židovské děti se mohly učit pouze v židovských školách, zavedena němčina jako nepovinný předmět;

1941

zvýšení počtu žáků v obecných školách a snížení počtu středních škol, němčina zavedena od 1. třídy obecné školy, ve třídách vyvěšeny portréty A. Hitlera a E. Háchy, proběhl tajný rasový průzkum učitelstva a žactva, od listopadu zákaz výuky dějepisu;

1942

učitelé museli povinně složit zkoušku z němčiny, středoškoláci (gymnazisté) pronásledováni za nepřátelské smýšlení, uzavření židovských škol, založena masová mimoškolní organizace Kuratorium pro výchovu mládeže v Čechách a na Moravě, v listopadu na gymnáziích obnoven dějepis, učily se dějiny třetí říše, o něco později obecné dějiny;

1943

maturanti museli alespoň jednu otázku u maturity zodpovědět německy (u vybraných předmětů), na středních školách je o polovinu méně studentů než před válkou, vzrostl počet učňů, zavedena šestistupňová klasifikace;

1944

na středních školách na podzim nejsou otevřeny poslední ročníky a žáci musí pracovat (nucené nasazení).

Odpovězte v souvislém textu na otázku: Co se žáci učili v protektorátní škole?

Slovníček

Obecná škola – základní škola, od 6 do 14 let, v obcích, většinou má jen pět tříd

Měšťanská škola – tříletá škola, slouží k dokončení povinné osmileté školní docházky, přecházejí do ní žáci po páté třídě obecné školy, od roku 1941 je počet žáků měšťanských škol omezen, 1941 přejmenovány na hlavní

Gymnázia – osmileté střední školy, klasická (řečtina a latina), reálná (moderní jazyky, rozšířené přírodovědné předměty)

Učitelský ústav – další střední škola, čtyřletá (budoucí učitelé obecných a měšťanských škol), dvouletá (učitelky mateřských škol)

Reálka – sedmiletá střední škola, kombinace přípravy na zaměstnání v hospodářství a průmyslu a humanitního vzdělání